

Оскар Уайлд
Славият и розата

– Тя каза, че ще танцува с мен, ако ѝ донеса червени рози – възкликна младият студент, – но в цялата ми градина няма нито една червена роза!

Славейт го чу от гнездото си на дъба, погледна през листата и се зачуди.

– Нито една червена роза в цялата ми градина! – възкликна студентът и хубавите му очи се напълниха със сълзи. – Ах, от какви дребни неща зависи щастието! Аз съм прочел всичко, написано от мъдрите мъже, и зная всичките тайни на философията и въпреки това, поради липсата на една червена роза, животът ми е разбит!

– Ето най-последен един истински влюбен – каза славейт. – Нощ след нощ съм пял за него, макар и да не го познавах, нощ след нощ съм разказвал за него на звездите и сега го виждам. Косата му е тъмна като зюмбюлов цвят, а устните – червени като розата, която желае; но от мъка лицето му е станало бледо като слонова кост и скръбта е сложила своя печат на челото му.

– Принцът дава бал утре вечер – мълвеше младият студент – и моята любима ще бъде между поканените. Ако ѝ занеса червена роза, тя ще танцува с мен до зори. Ако ѝ занеса червена роза, ще я държи в прегръдките си, а тя ще склони глава на рамото ми и моята ръка ще стиска нейната. Но в градината ми няма червена роза и затова ще седя самотен и тя ще ме отmine. Тя не ще ми обърне внимание и това ще съкруши моето сърце.

– Това е безспорно истински влюбен – каза славейт. – Това, за което аз пея, той изстрада; което е радост за мен, за него е мъка. Наистина любовта е чудно нещо. Тя е по-скъпоценна от изумрудите и струва повече от хубавите опали. Човек не може да я получи срещу гранати, нито я излагат за продан на пазара. Тя не може да се купи от търговците, нито да се отмери във везни, срещу злато.

– Музикантите ще седят на галерията – продължаваше младият студент – и ще свирят на струнните си инструменти и моята любима ще танцува под звуците на арфа и на цигулка. Тя ще танцува тъй леко, че краката ѝ не ще докосват пода, и царедворците, облечени с пъстри дрехи, ще се тълпят около нея. Но с мен тя не ще танцува, защото не мога да ѝ дам червена роза. – Той се хвърли на тревата, зарови лицето си в ръце и зариди.

– Защо плаче? – попита зелено гущерче, вирнало опашка във въздуха, и изтича край студента.

– Защо ли наистина? – рече една пеперуда, която пърполеше подир

слънчев лъч.

– Защо ли наистина? – прошепна с мек, тих глас една маргаритка на своята съседка.

– Той плаче за червена роза – обади се славеят.

– За червена роза ли? – извикаха те. – Колко смешно! – А гущерчето, което имаше доста цинични възгледи, направо се изсмя.

Но славеят разбираше странната мъка на студента – той се смълча на дъба и се замисли за тайната на любовта.

Изведнъж той разпери кафявите си крила за полет и се зарея във въздуха. Той мина като сянка през горичката и като пика се понесе над градината.

Насред моравата имаше прекрасен розов храст, славеят го видя, спусна се към него и кацна на малка вейка.

– Дай ми една червена роза – извика той, – и аз ще ти изпея най-сладката си песен!

Ала храстът поклати глава.

– Моите рози са бели – отговори той, – бели като морската пяна и по-бели от снега на планината. Но иди при моя брат, който расте отвъд стария слънчев часовник, може би той ще ти даде каквото искаш.

Тогава славеят отлетя при розовия храст, който растеше отвъд стария слънчев часовник.

– Дай ми една червена роза – извика той, – и аз ще ти изпея най-сладката си песен!

Ала храстът поклати глава.

– Моите рози са жълти – отговори той, – жълти като косата на русалка, която седи на кехлибарен трон, и по-жълти от нарциса, който цъфти на ливадата, преди да дойде косачът със своята коса. Но иди при моя брат, който расте под прозореца на студента, и може би той ще ти даде каквото искаш.

Тогава славеят отлетя при розовия храст, който растеше под прозореца на студента.

– Дай ми една червена роза – извика той, – и аз ще ти изпея най-сладката си песен!

Ала храстът поклати глава.

– Моите рози са червени – отговори той, – червени като краката на гълъбите и по-червени от огромните ветрила на коралите, които се люшкат и люшкат в бездната на океана. Но зимата е смразила жилите ми и мразът е нахапал пъпките ми, и бурята е изпочупила клоните ми, тъй че няма да имам никакви рози тази година.

– Една червена роза е всичко, което искам! – извика славейт. – Само една червена роза! Няма ли начин, по който бих могъл да я получа?

– Има начин – отговори храстът, – но той е толкова ужасен, че не смея да ти го кажа.

– Каж ми го – рече славейт, – мене не ме е страх.

– Ако искаш червена роза – каза храстът, – можеш да я създадеш от музика на лунна светлина и да я обагриш с кръвта на собственото си сърце. Трябва да ми пееш с гърди, опрени на мой шип. Трябва да ми пеш цяла нощ, а шипът да проникне дълбоко в сърцето ти и кръвта на твоя живот да потече в моите жили и да стане моя!

– Смъртта е голяма цена за една червена роза – извика славейт, – животът е много скъп за всички. Приятно е да седиш в зелената гора, да гледаш слънцето в неговата колесница от злато и луната в нейната колесница от бисер. Сладък е дъхът на глогината и сладки са сините камбанки, които се таят в долината, и изравничето, което цъфти по хълмовете. Но все пак любовта е по-силна от живота, а какво представлява сърцето на една птичка, сравнено със сърцето на човека?

И той разпери кафявите си крила за полет и се зарея във въздуха. Той се понесе като сянка през градината и като сянка преплува над горичката. Младият студент още лежеше на тревата, където го беше оставил, и сълзите все още не бяха изсъхнали в прекрасните му очи.

– Бъди щастлив! – провикна се славейт. – Бъди щастлив! Ти ще получиш твоята червена роза. Аз ще я създам от музика на лунна светлина и ще я обагря с кръвта на собственото си сърце. Единственото, което искам от тебе в замяна, е да бъдеш верен в любовта, защото любовта е по-мъдра от философията, при все че философията е мъдра, и по-могъща от властта, при все че властта е могъща. Пламеноцветни са нейните крила и цвета на пламък има снагата ѝ. Устните ѝ са сладки като мед, а дъхът ѝ е като дъх на тамян.

Студентът вдигна очи от тревата и се ослуша, но не можа да разбере какво му казваше славейт, защото знаеше само това, което е писано в книгите.

Но дъбът разбра и се натъжи, защото много обичаше славея, който си беше свил гнездо в клоните му.

– Изпей ми една последна песен – пошушна той. – Много ще ми е самотно, когато ме напуснеш.

Тогава славейт запя на дъба и гласът му звучеше като вода, бълбоща от сребърно гърне.

Когато той свърши песента си, студентът стана и извади бележник

и оловен молив от джоба.

– Има форма – каза си той, докато се връщаше през горичката, – това не може да му се отрече; но има ли чувство? Боя се, че няма. Всъщност той е като повечето хора на изкуството: целият е изтъкан от стил, но без всякаква искреност. Не би се пожертвувал за някой друг. Той мисли само за музика, а всички знаят, че изкуството е себелюбиво. И все пак трябва да се признае, че има красиви нотки в гласа му. Колко жалко, че те не означават нищо, нито има от тях някаква практическа полза! – И той влезе в своята стая, легна на тесния си одър, замисли се за любовта и след малко заспа.

А когато луната изгря на небето, славеят отлетя при розовия храст и опря гърди на един шип. Цяла нощ той пя с гърди, опрени на шипа, и студената кристална луна се наведе надолу и се заслуша. Цяла нощ той пя и шипът се забиваше все по-дълбоко и по-дълбоко в гърдите му и кръвта на неговия живот изтичаше от него. Първо той пееше за раждането на любовта в сърцето на момче и момиче. И върху най-горното клонче на розовия храст разцъфтяваше великолепна роза, листче след листче, както една песен следваше друга. Бледа беше тя отначало, както мъглата, която виси над реката, бледа като стъпките на утрото и сребриста като крилата на зората. Като отражение на роза в сребърно огледало, като отражение на роза във водна повърхност – такава беше розата, която разцъфтяваше върху най-горното клонче на храста.

Но храстът извика на славея да се притисне по-силно към шипа.

– Притисни се по-силно, малко славейче – извика храстът, – или денят ще дойде, преди розата да е готова.

Тогава славеят се притисна по-силно към шипа и все по-звучна и по-звучна взе да става неговата песен, защото той пееше за раждането на мъката от душите на мъж, и девойка.

И нежна сянка от руменина се разля в листенцата на розата, като руменината по лицето на жениха, когато целува устните на невестата. Ала шипът все още не беше стигнал неговото сърце, затова й сърцето на розата оставаше бяло, защото само кръвта на славей може да обагри сърцето на една роза.

И храстът извика на славея да се притисне по-силно към шипа.

– Притисни се по-силно, малко славейче – извика храстът, – защото денят ще дойде, преди розата да е готова.

Тогава славеят се притисна по-силно към шипа, шипът допря неговото сърце и жесток пристъп от болка го прониза от глава до крака. Все по-люта и по-люта беше болката и все по-буйна и по-буйна ставаше

неговата песен, защото той пееше за любовта, която постига съвършенство чрез смъртта, за любовта, която не умира и в гроба.

И великолепната роза стана червена като изгрева на източното небе. Червен бе венецът от листенца и червено като рубин беше сърцето.

Но гласът на славейта започна да глъхне, крилицата му запляскаха и пелена се спусна пред неговите очи. Все повече глъхнеше песента му и той усети нещо да го задава в гърлото.

Тогава от него се изтръгна още един сетен изблик на музика. Бялата луна го чу, забрави зората и се спря в небето. Червената роза го чу, потрепера цялата от възторг и разтвори листенца на студения утринен въздух. Ехото го отнесе към синкавите гънки в планините и изтръгна пастирите от техните сънища. Той премина през тръстиките на реката и те предадоха неговия отглас чак до морето.

– Виж, виж! – извика храстът. – Розата е вече готова!

Но славейт не му отговори, защото лежеше мъртъв във високата трева с шипа в сърцето.

А по пладне студентът отвори прозореца и погледна навън.

– Я, какъв чуден късмет! – възкликна той. – Ето червена роза! Никога в живота си не съм виждал друга като нея! Тя е тъй хубава, че положително трябва да има дълго латинско име. – И той се наведе й я откъсна. След това си сложи шашката и изтича към дома на професора с розата в ръка.

Дъщерята на професора седеше на входа и навиваше синя коприна на чекрък, а нейното кученце лежеше в краката й.

– Ти ми каза, че ще танцуваш с мен, ако ти донеса червена роза – извика студентът. – Ето най-червената роза на света. Ти ще я носиш до вечерта до сърцето си и когато танцуваме заедно, тя ще ти разказва колко те обичам.

Но момичето се навъси.

– Страхувам се, че няма да отива на роклята ми – отвърна то, – пък и племенникът на шамбелана ми изпрати няколко истински скъпоценни камъни, а всеки знае, че скъпоценните камъни струват много повече от цветята.

– Честна дума, ти си много неблагодарна! – каза ядно студентът и захвърли розата на улицата, където тя падна в канавката и една каруца я смачка с колелото си.

– Неблагодарна ли? – отвърна момичето. – Знаеш ли какво ще ти кажа? Ти пък си много груб, и в края на краищата кой си ти? Само някакъв си студент! Ами че аз не вярвам да имаш дори и сребърни

закопчалки на обувките си, както племенникът на шамбелана! – И то стана от стола и влезе вътре.

– Колко глупаво нещо е любовта! – рече студентът, когато си тръгна. – Тя не е и наполовина така полезна, както логиката, защото нищо не доказва, винаги разправя неща, които няма да станат, и те кара да вярваш в неща, които не са верни. Всъщност тя е съвсем непрактична, а по-неже в нашия век да бъдеш практичен значи всичко, аз ще се върна към философията и ще изучавам метафизика.

И той се върна в стаята си, издърпа голяма прашна книга и седна да чете.

КРАЙ

© Оскар Уайлд
© 1977 Сидер Флорин, превод от английски

Oscar Wilde
The Nightingale and The Rose

Източник: <http://bezmonitor.com>
Сканиране и разпознаване: Тони
Профиздат – София, 1977

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2009>]